

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Maandelijks ledenblad van de
Geschied- en Heemkundige Kring

Sint-Guthago

Nr. 512

P209467

augustus 2020

Lidmaatschapsbijdrage België : 25 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 30 euro.
Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist
Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago

Werkgebied : de Zwinstreek

Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist

Correspondentieadres : Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Eric Huys*, Vierscharestraat 31, 8340 Vijvekappelle, tel (050) 361877

eric.huys@skynet.be

Voorzitster :

Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 050 500651

caroline.terryn@telenet.be

Ondervoorzitter, samenstelling St. Guthago Tijdingen en kringarchivaris :

Marc De Meester*, Waterstraat 2d, 8300 Westkapelle, tel (050) 627486

de.meester.marc@skynet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.be

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

Hoofdredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

famgeirnaert@skynet.be

Verantwoordelijke abonnementen :

Marie Madeleine Rosseneu, Kastanjendreef 14, 8300 Knokke, tel(050)600552

Leden :

Karel Aernoudts, Koudekerkelaan 18, 8301 Heist, tel (050) 512352

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Bieke Hillewaert*, Vulderstraat 88, 8000 Brugge, tel (050) 311234

Thomas Hoeberigs, Knokkestraat 154, 8301 Heist, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tilleman, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tilleman@telenet.be

Dirk Vancraeynest, Leopold I Laan 97, 8000 Brugge, tel. 0468309002

dirk.vancraeynest@gmail.com

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Activiteiten in maart, april, mei en juni 2020 geannuleerd wegens coronacrisis

Door de plots genomen maatregelen ter bestrijding van de verspreiding van het coronavirus halfweg maart, werden onze activiteiten in de maanden maart, april, mei en juni geannuleerd. Ook andere activiteiten dan deze georganiseerd door onze kring, bijvoorbeeld tentoonstellingen, boekvoorstellingen e.a., gingen niet door. Om deze reden werden er ook geen Tijdingen gepubliceerd omdat er niets was om aan te kondigen.

De eerstvolgende activiteiten georganiseerd door de Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago zijn, weliswaar onder voorbehoud van de verdere evolutie van de coronamaatregelen, de volgende:

- 27 september 2020: bezoek aan de tentoonstelling “Damme, 400 jaar Zevenster”.
- 25 oktober 2020: lezing over het gebastioneerde systeem rond 1600 in de Nederlanden door Piet Lombaerde
- 22 november 2020: lezing over het Brugse visserij privilégie door Paul Depaepe
- December 2020: feestnamiddag in de nieuwe polyvalente zaal van Museum Sincfala, met een rondleiding

Als deze activiteiten kunnen doorgaan, zullen er in de volgende maanden opnieuw Sint-Guthago Tijdingen verschijnen met de aankondiging van deze activiteiten. Het volgende nummer van de Tijdingen zal verschijnen in september 2020.

Het bestuur

Sint-Niklaaskerk Westkapelle genomineerd als laureaat van de Onroerenderfgoedprijs 2020

De Sint-Niklaaskerk in Westkapelle is geselecteerd is als één van de drie laureaten van de Onroerenderfgoedprijs 2020. Met deze prijs beloont Vlaanderen overheden en particulieren die erfgoed op een goede manier beheren. Voor de editie van dit jaar schreven 43 kandidaten zich in. Naast de Sint-Niklaaskerk selecteerde een onafhankelijke jury ook nog de Gruuthusesite in Brugge en het Predikheren in Mechelen. Volgens het wedstrijdreglement ontvangen alle laureaten een geldbedrag van 2.500 euro. De winnaar ontvangt daarboven een extra som van 12.500 euro.

Stemmen voor de publieksprijs

Op www.onroerenderfgoedprijs.be kunnen alle inwoners, tweedeverblijvers en bezoekers alvast hun stem uitbrengen voor onze Westkapelse trots en zo zorgen dat Knokke-Heist alvast bekroond wordt met de publieksprijs. De telling van de publieksprijs loopt tot maandag 14 september. De winnaar van de Onroerenderfgoedprijs 2020 en de winnaar van de publieksprijs worden bekend gemaakt tijdens een ceremonie vrijdag 2 oktober 2020 in de Begijnhofkerk in Sint-Truiden.

Sacraal en seculier gedeelte

In 1996 beschermde de Vlaamse overheid de Sint-Niklaaskerk in Westkapelle als monument en haar omgeving als dorpsgezicht. Het dorp gebruikte het gebouw voor de eredienst, tot een hevige brand het in 2013 bijna volledige in de as legde. Zeven jaar later heeft de kerk een nieuwe bestemming gekregen, met naast een sacraal ook een seculier gedeelte. Het sacrale gedeelte van het gebouw is een nauwgezette reconstructie van de oorspronkelijke plannen en ademt een intieme sfeer uit. Het seculiere gedeelte is ingericht als gemeenschapsruimte, met een bar, een berging, vergaderruimtes, toiletten en een inklapbare tribune.

Restauratie met respect voor het verleden en kijk op de toekomst

Dit project toont dat het mogelijk is om ‘verloren’ erfgoed te transformeren met respect voor het verleden. Sporen van de brand zijn overal zichtbaar gelaten, wat de kerk een bijzondere charme geeft. Nieuwe elementen zoals de gedeeltelijk transparante torenspits in metaal en de glasramen met rurale motieven brengen dit gebouw binnen in het heden. Het kan nu opnieuw een rol van betekenis gaan spelen in het dorpsleven. (Foto: Natalie Huyghe)

Uit: KH Vandaag 29 juli 2020, de nieuwsbrief van de gemeente Knokke-Heist

Bastions zonder grenzen

Tentoonstellingen in Damme, Sluis en IJzendijke

De Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) liet heel wat sporen na in het landschap van de Zwinregio: steden werden versterkt; forten, schansen, linies dienden om de vijand tegen te houden; gebieden werden onder water gezet. Tussen 1617 en 1620 werd het centrum van Damme versterkt met een omwalling in de vorm van een zevenster. De omwalling is tot de dag van vandaag beeldbepalend voor de stad. Ook elders, bijvoorbeeld in het door de Staatsen veroverde gebied tussen de Braakman en het Zwin, werden initiatieven genomen om strategisch gelegen plaatsen en locaties te versterken met diverse typen verdedigingswerken. Maar zelfs na tachtig jaar strijd lag de grens tussen de Noordelijke ('Staatsen') en Zuidelijke ('Spaansen') Nederlanden nog niet vast. Er volgden een reeks kortere oorlogen, zoals de Spaanse Successieoorlog (1702-1713) en de Oostenrijkse Successieoorlog (1742-1748).

Met het grensoverschrijdende project Bastions zonder grenzen – Damme, Sluis, IJzendijke brengen het museum Het Bolwerk (IJzendijke), het gemeentebestuur van Sluis en het stadsbestuur van Damme het boeiende verhaal van de stadsversterking tot leven in drie tentoonstellingen.

Museum Het Bolwerk (IJzendijke) brengt het algemene verhaal van de vestingbouw in de Zwinstreek. Er komen verschillende soorten verdedigingswerken aan bod: de grotere vestingwerken rond garnizoensplaatsen en de kleinere werken op het platteland, zoals schansen, forten, batterijen en linies.

In het historische stadhuis van Damme staat het verhaal van de zevenhoekige omwalling centraal, van de aanleg tot de vraag: hoe gaan we vandaag om met het militaire erfgoed?

Ook in het Belfort van Sluis ligt het accent op de vestingbouwgeschiedenis vanaf de zeventiende eeuw. De tentoonstelling gaat onder meer over de modernisering van de verdedigingswerken, de diverse belegeringen, het opheffen van de vesting en de huidige cultuur- en natuurhistorische waarden.

Dit grensoverschrijdend project werd mogelijk gemaakt door de Scheldemondraad, het permanent overlegplatform van de provincies Oost- en West-Vlaanderen (B) en Zeeland (NL) en de gemeenten in de Euregio Scheldemonde.

Tentoonstelling Damme

“Damme – 400 jaar Zevenster”

Vierhonderd jaar geleden was de nieuwe vesting rond Damme, aangelegd volgens de nieuwste inzichten, zo goed als afgewerkt. Het is met zijn zevenhoek en zeven bastions nog altijd een van de mooiste voorbeelden van vestingbouw in de toenmalige Spaanse Nederlanden.

Dat de stad in het begin van de zeventiende eeuw opnieuw en vernieuwend versterkt werd, is geen toeval. Damme lag aan het front tijdens de Tachtigjarige Oorlog en had een groot strategisch belang. Bovendien had de evolutie in de artillerie geleid tot een verandering in de vestingbouw met zijn typische bastions.

Ondertussen zijn de vestingwerken al veel meer dan louter strategisch en militair erfgoed. Ze bepalen het beeld en het karakter van de huidige stad en zijn uitgegroeid tot ecologische en recreatieve toeristische bolwerken.

Praktisch

- Locatie: Stadhuis, Markt, 8340 Damme, +32 (0)50 28 86 10, toerisme@damme.be, <https://www.visitdamme.be/bastionszondergrenzen>
- Open van 1/8 tot 27/9
- Elke dag 9.30 - 17.00 u
- Toegang: € 2,00; studenten: € 1,00; kinderen < 18 jaar: gratis

Nieuwe publicatie Bastions zonder grenzen – Damme, Sluis, IJzendijke

Jan Hutsebaut - Piet Lombaerde (red.)

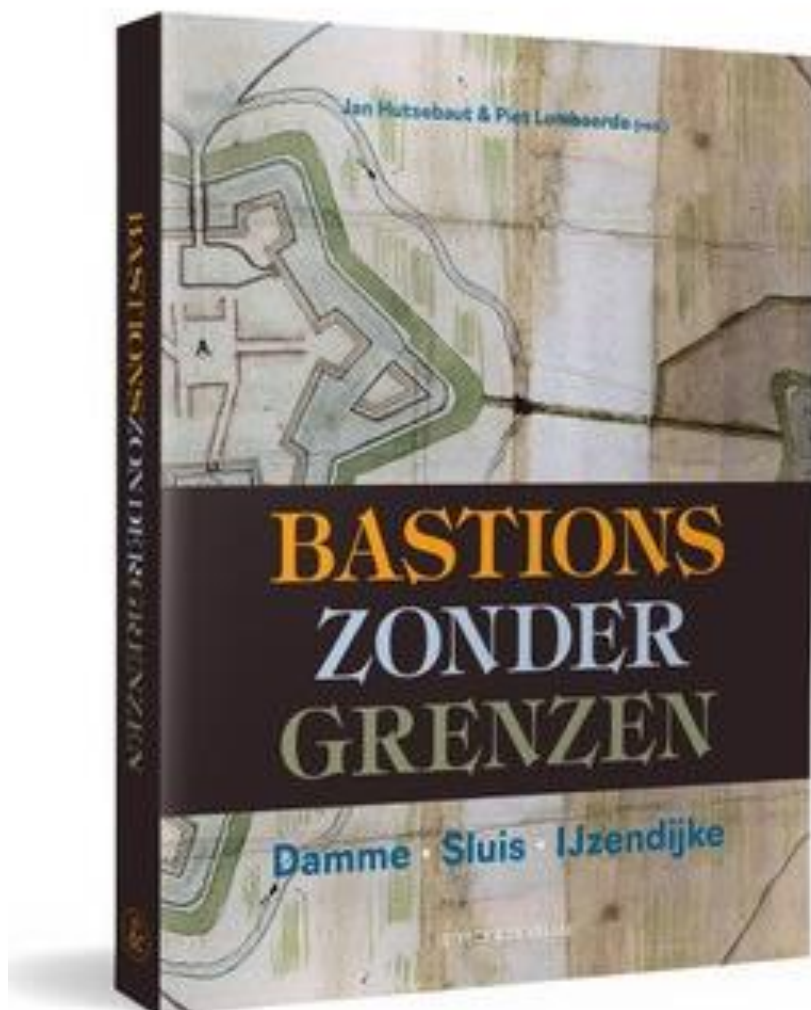
De Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) trok een spoor van vernieling door de Lage Landen. De middeleeuwse burchtmuren en grachten met ophaalbruggen volstonden niet langer om zich te beschermen tegen buskruit en vuurwapens. Steden werden versterkt met veelhoekige bastions, forten, schansen, batterijen en linies. Ze boden bescherming aan de vluchtende dorpingen uit de wijde omgeving. Bastions zonder grenzen richt de schijnwerpers op dit militair erfgoed dat vaak tot op vandaag het uitzicht van een stad bepaalt.

Hoe ging men te werk om zo'n versterking te bouwen? Wie leidde de Spaanse en Staatse ingenieurs op? Welke nieuwe militaire ontwikkelingen en gewijzigde inzichten in strategie en tactiek ontwikkelden zich? En ook, hoe gaan we vandaag om met dit stuk militair erfgoed? Want heel wat forten zijn ondertussen belangrijke natuurgebieden geworden. De geërodeerde aarden wallen en grachten vormen immers de ideale leefomgeving voor heel wat fauna en flora.

Damme, Sluis en IJzendijke lagen eeuwenlang in de vuurlinie. Onder leiding van Jan Hutsebaut en Piet Lombaerde (red.) reconstrueren de auteurs Bruno Comer, Eric Huys, Robrecht Pillen, Johan Termote, Caroline Terry, Harold Van Damme en Arco Willeboordse de geschiedenis van de verdedingswerken in deze regio. De vele plannen, tekeningen, gravures en schilderijen tonen het meesterschap van de militaire bouwheren.

€ 29,95 – Softcover met flappen – ca. 224 p. – NUR 648|689 –
Formaat 19,5 x 25 cm – Augustus 2020 – ISBN 90 978 5615.

Het boek zal vanaf 1 augustus verkocht worden in Damme (Stadhuis en Huyse de Grote Sterre), Sluis (Belfort) en IJzendijke (Museum Het Bolwerk).

Corrosiesnelheid gifgasbommen op de "Paardenmarkt"

Onze kring kreeg van Prof. Capt. Dr. Kris De Baere (Hogere Zeevaartschool Antwerpen) een vraag om informatie in het kader van een onderzoek naar de corrosie van de gifgasbommen op de "Paardenmarkt".

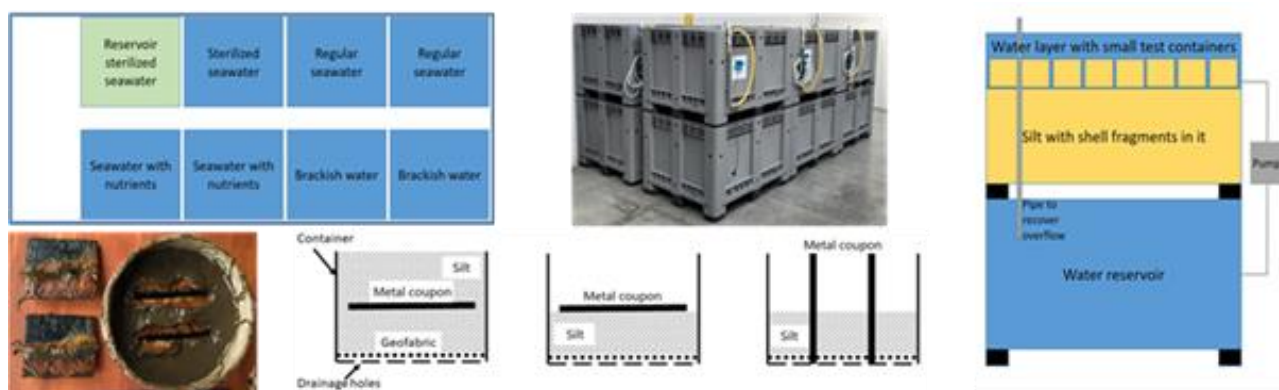
Twee woorden over Prof. Capt. Dr. Kris De Baere en AMACORT (Antwerp Maritime Academy Corrosion Research Team). Na een volledige carrière op zee is Kris De Baere reeds 28 jaar verbonden aan de HZS als prof. Sinds 2003 bestaat zijn hoofdactiviteit voornamelijk uit wetenschappelijk onderzoek naar maritieme corrosie. Recentelijk bracht de onderzoeksgroep AMACORT van de Hogere Zeevaartschool een SBO project DISARM op het droge. Samen met het VLIZ, KBIN, KMS en de grote Vlaamse universiteiten willen zij onderzoek verrichten naar de toestand en mogelijke impact op milieu en gezondheid van de gifgasbommen op de Paardenmarkt. Op basis van dit onderzoek willen zij bepaalde oplossingen suggereren en deze doorspelen aan de sturende autoriteiten.

Op het einde van de 1ste wereldoorlog lieten de Duitsers (les Boches) ons letterlijk een giftig geschenk na. Ongeveer 150.000 ton aan explosieven waaronder een aanzienlijk deel toxische obussen bleven her en der achter. Vooral koper (en in minder mate ijzer) was schaars en duur en trok bijgevolg massa's dieven aan. Het gevolg laat zich raden. Het ene accident volgde het andere op en een snelle oplossing was aan de orde van de dag.

Conventionele munitie verwijderen is makkelijk, gifgasgranaten is een ander paar mouwen. Kolonel Tollen (later directeur Tollen) opperde om ze te dumpen op de "Paardenmarkt" - "Banc Absorbant" - voor de kust van Knokke Heist. Dit voorstel werd graag gevolgd door Minister van Oorlog Masson. In juli 1919 begon men te storten à 300 ton per dag. De activiteiten werden (voorlopig)

gestaakt in januari 1920. Maart 1920 herbegon men weliswaar tegen een lagere frequentie.

AMACORT houdt zich bezig met de corrosie en wil een beeld krijgen van de effectieve toestand van die gasbommen. Eéntje (of een paar) bovenhalen had ideaal geweest maar tot hun grote spijt is dit absoluut verboden. Enige oplossing is dat zij aan het modelleren slaan met alle beperkingen van dien. De parameters voor dit model worden geput uit een grootschalige testopstelling, nu onder constructie bij het MSO in Oostende.

De gasbommen op de Paardenmarkt zijn een super complex probleem. De corrosie wordt gestuurd door tal van materiaal- en omgevingsvariabelen. De bedoeling is de corrosiesnelheid van de verschillende samenstellende materialen van Duitse gifgasbommen proefondervindelijk vast te stellen in omstandigheden die zo nauw mogelijk aansluiten bij de toestand op de Paardenmarkt.

Uiteraard speelt de hoeveelheid gifgasgranaten ook een belangrijke rol. In alle publicaties spreekt men van 35.000MT maar uiteindelijk is dit cijfer gebaseerd op een unieke getuigenis van één medewerker (de Heer Plays) van rederij Decloedt die verklaarde dat de stortingen 6 maanden duurden (juli 1919 tot januari 1920) à ratio van 300 ton per dag.

Geschiedkundige dr. Luc Vandeweyer ging in 2013 op zoek in de officiële archieven van het Zeewezen, DOVO en het leger (Service de la récupération) (inclus de dossiers die gerecupereerd werden uit Rusland in 2002) maar was ook niet in staat een

betrouwbaarder cijfer boven water te halen. Wel toonde hij voldoende aan dat de bommen die gestort werden allemaal gifgasbommen waren in plaats van 1/3de wat tot dan werd aangenomen.

In de kranten - Journal de Bruges - van 1919 tot 1922 - leren we dat naar alle waarschijnlijkheid al het koper (de hulzen) verwijderd (lees gestolen) werden en dat enkel het lichaam en de ontstekers gedumpt werden. In de krant "Journal de Bruges" van 8 oktober 1922 wordt expliciet vermeld dat de hoeveelheid die gedumpt werd 9000 ton was (en geen 35.000 t).

De vraag van Prof. Capt. Dr. Kris De Baere en AMACORT is nu of iemand de beschikking heeft over documenten, filmfragmenten, getuigenissen, lokale krantenartikelen, lokale publicaties, fotomateriaal, overleveringen,...waarmee zij een beter beeld zouden kunnen krijgen over wat en hoe er exact gedumpt werd en zeker hoeveel er gedumpt werd. Elk beetje informatie kan het corrosieonderzoek beter kaderen en vooruit helpen.

Wie informatie heeft, kan dit doorgeven aan een bestuurslid van Sint-Guthago of rechtstreeks aan Prof. Capt. Dr. Kris De Baere, Antwerp Maritime Academy; e-mailadres: kris.de.baere@hzs.be
Tel.: +32494180069
<http://corrosion.hzs.be/>

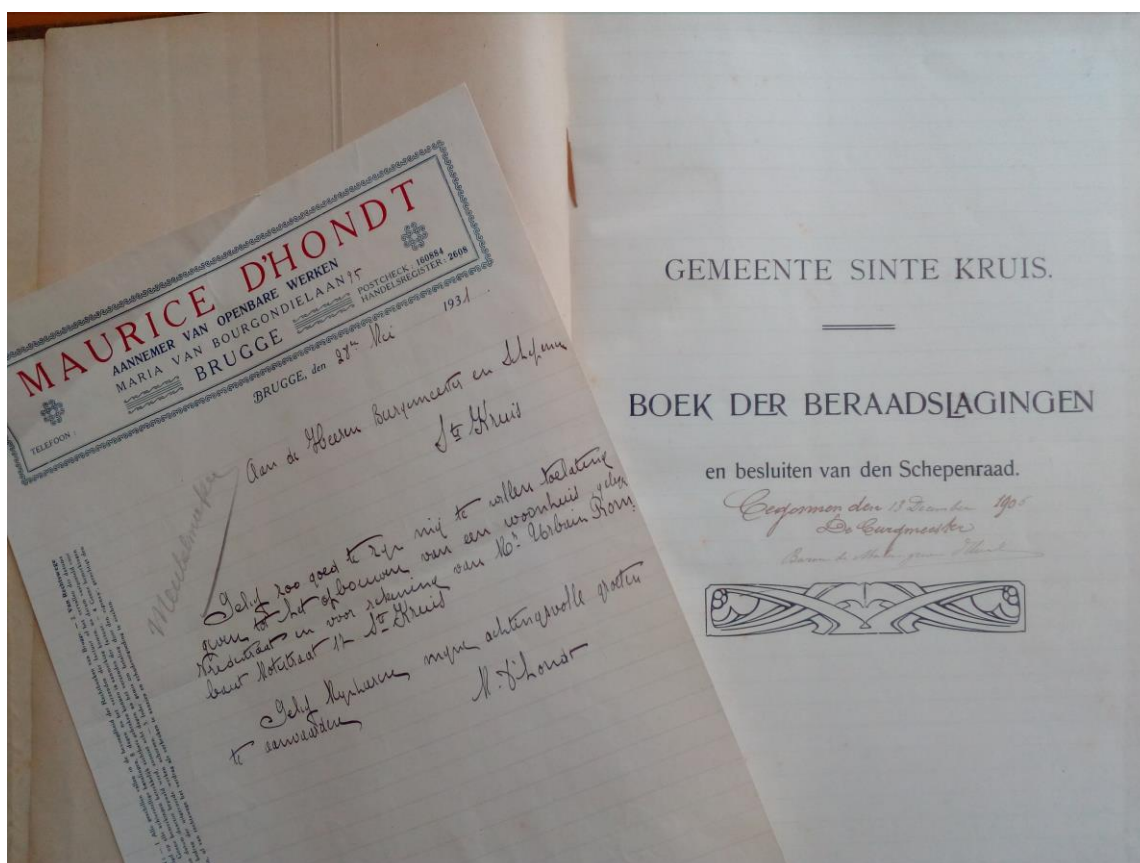
Hogere Zeevaartschool

WWW.HZS.be

Noordkasteel Oost 6, 2030 Antwerpen
kris.de.baere@hzs.be

Inventaris gemeentearchief Sint-Kruis online raadpleegbaar

In 1990 publiceerden archivariissen Jan D'hondt en Noël Geirnaert hun inventaris van het gemeentearchief van Sint-Kruis (1794-1971). Exact 30 jaar later krijgt dit werk een nieuw leven. De beschrijvingen ervan zijn voortaan digitaal raadpleegbaar via Probat.

Het gemeentearchief van Sint-Kruis bevat boeiende reeksen zoals bouwvergunningen (19de eeuw-1972) en dossiers in verband met oorlogsgebeurtenissen, feesten, jeugd- en sportverenigingen, verkiezingen, enzovoort.

De registers burgerlijke stand en bevolkingsregisters uit dit archief zijn volledig digitaal raadpleegbaar via archiefbankbrugge.be.

Dieter Viaene, Stadsarchief Brugge

De inventaris is te raadplegen via: <https://probat.west-vlaanderen.be/uitgebreidzoeken/default.aspx?t=1&k=&l=2&p=1747610&id=-1&archief=45>

Uit: Provincie West-Vlaanderen | Archiefbrief - juni 2020 - jg. 21 - nr. 3

Dossiers van gewapende weerstanders uit de Tweede Wereldoorlog raadpleegbaar

In 1945 werd een statuut van gewapend weerstander ingesteld om eer te betuigen aan wie de wapens had opgenomen tegen de bezetter. Om dat statuut te verkrijgen, moest men deel hebben uitgemaakt van een erkende verzetsgroep, of kunnen aantonen individueel daden van verzet te hebben gesteld. Zowel voor burgers als voor militairen hield dit statuut heel wat voordelen in en gaf het recht op bepaalde pensioenen en vergoedingen. Na de oorlog konden zowat 140.000 personen er aanspraak op maken.

Vanaf 1946 werden de dossiers die waren aangelegd in het kader van het verkrijgen van het statuut van gewapend weerstander beheerd door de diensten van het ministerie van Defensie. 75 jaar einde van de Tweede Wereldoorlog vormde een mooie aanleiding om ze over te brengen naar het Algemeen Rijksarchief. Daar zijn ze intussen raadpleegbaar in de leeszaal.

Hoewel ze soms maar dunnetjes zijn, bevatten de dossiers brieven, getuigschriften en formulieren waarmee in grote lijnen de verzetsactiviteiten tegen de nazibezetter kunnen worden gereconstrueerd die werden ontplooid door tienduizenden Belgen. Hoewel de reeks helaas een aantal hiaten vertoont, is ze nagenoeg

volledig en vormt ze een onmisbare toegang tot alles wat het Belgisch verzet aanbelangt. We geven nog mee dat persoonsdossiers van burgers die in het verzet gingen en van verzetslui van de sluikpers uiteraard raadpleegbaar blijven bij de Dienst Archief Oorlogsslachtoffers.

Individuele dossiers met de aanvraag voor toekenning van het statuut van gewapend weerstander, evenals de inventaris van deze dossiers, kunnen worden geraadpleegd in de leeszaal van het Algemeen Rijksarchief. Reproducties van dossiers kunnen via e-mail besteld worden bij de dienst reproducties van het Algemeen Rijksarchief.

Bron: Nieuwsbrief Rijksarchief, maart 2020

Volgende activiteit van Sint-Guthago op zondag 27 september 2020

Op zondag 27 september 2020 is er om 10.00 u. een bezoek aan de tentoonstelling "Damme, 400 jaar Zevenster". Meer details over deze activiteit volgen in de Tijdingen van september 2020.

1 AUG } 27 SEP 2020

TENTOONSTELLING

Damme, 400 jaar Zevenster

De Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) liet heel wat sporen na in het landschap van de Zwinregio. Tussen 1617 en 1620 werd het centrum van Damme versterkt met een omwalling met zeven bastions. De omwalling is tot de dag van vandaag beeldbepalend voor de stad.

Stadhuis, Damme
ma t/m zo, 09.30 - 17.00 u
2,00 euro

visitdamme.be/bastionszondergrenzen

BASTIONS
ZONDER GRENZEN
1 AUG - 27 SEP 2020
DAMME - BURG - OTHLEKE

www.guthago.net

www.guthago.net